

Seleucia

Sayı XII - 2022

Olba Kazısı Serisi

Seleucia XII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, belirtilen yazım kurallarına uygunsayınlanı, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını Seleucia yayınına devretmiş sayılır. Seleucia kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı IV - 2014'den itibaren TR Dizin Ulakbim'de ve 2021'den itibaren Erih Plus'ta taranmaktadır.

<http://www.seleuciadergisi.com>

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Fikret Yegül
Murat Özyıldırım (Baş Editör)

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Mehmet Tekocak
Prof. Dr. Ceren Ünal
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Erkan Alkaç
Doç. Dr. Figen Çevirici Coşkun
Doç. Dr. Merih Ereğ
Doç. Dr. Deniz Kaplan
Doç. Dr. Fikret Özbay
Doç. Dr. Sema Sandaleci
Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Dr. Öğr. Üyesi Sabri Arıcı
Dr. Öğr. Üyesi Safiye Aydın
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Murat Özgen
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Yeğin
Dr. Vujadin Ivanisevic
Dr. Murat Özyıldırım

Seleucia
Olba Kazısı Serisi
Sayı: 12

ISSN: 2148-4120
ISBN: 978-625-7799-51-5

Yazışma Adresi

Dr. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü,
33343 Mersin - Türkiye.
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E-posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Yayın Adı: Seleucia (Dergi)

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

Yayın Şekli: Yıllık - Türkçe

Yayın Sahibi: Bilgin Kültür Sanat Org. Yay. Bas.
Dağ. Paz. Gıd. İnş. San ve Tic. Ltd. Şti. adına
Engin Devrez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Engin Devrez

Yayının İdare Adresi: Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.

Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara.

Tel: 0312 419 85 67

Sertifika no: 20193

www.bilginkultursanat.com

e-mail: bilginkultursanat@gmail.com

Baskı

Parkur Form Ofset Matbaacılık
Merkez San. Sit. 1341. Cad. No: 45
İvedik OSB, Yenimahalle - Ankara.
Sertifika No: 42235

Teknik Düzenleme

Arş. Gör. Burak Erdem

Dağıtım

Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara.
Tel: 0312 419 85 67

Seleucia | Sayı 12 | Mayıs 2022

Quae visa vera, quae non veriora:
An Essay On The Poetics of Monumentality
Quae visa vera, quae non veriora:
Klasik Mimaride Şiirsel Anıtsallık Üzerine bir
Deneme
Fikret Yegül
9

Holy Water and Healing Practices at the
Pilgrimage Site of Hagia Thekla at
Meryemlik
Meryemlik Azize Thekla Hac Merkezi'nde Kutsal
Su ve Tedavi Uygulamaları
Arabella Cortese
27

Palaiologoslar Dönemine Ait Kadıkalesi/
Anaia Buluntusu “Meryem Hagiosoritissa
ve Daniel Aslanlar İninde” Betimli Bir Grup
Trakhy
A Group of Trachy from Kadıkalesi/Anaia with
Representations of “Virgin Hagiosoritissa” and
“Daniel in The Lion’s Den”
Ceren Ünal
53

Hellenistic and Early Roman Imperial Glass
Finds from the Acropolis of Olba
Olba Akropolisini Hellenistik ve Erken Roma
İmparatorluk Dönemi Cam Buluntuları
Emel Erten – Emine Akkuş Koçak
69

International Relations and Creating Caliphal
Image in the Palace of Medinat’al Zahra in
Andalusia
Endülüs Sarayı Medinetü’z-Zebra’da
Uluslararası İlişkiler ve Halifelik İmajının İnşası
Meltem Özkan Altınöz
95

Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ortaya
Çıkartılan Kitap Pimleri
Book Pins Unearthed During The Excavations
of Sinop Balatlar Church
Sanem Soylu Yılmaz
111

Karia Stratonikeias’ndan Bir İyi Çoban
Heykelciği
A Good Shepherd Statuette from Carian
Stratonikeia
Fatma AYTEKİN
123

Yeni Kazılar ve Araştırmalar Işığında
Anemurium’dan Bir Mezar Örneği:
A I 6 Nolu Mezar
A Tomb Example from Anemurium in the Light
of New Excavations and Researches: Tomb A I 6
Mehmet Tekocak – Mevlüt Eliüşük
139

Kilikia’daki Flaviopolis Kentine Ait
Yayımlanmamış Sikkeler
Unpublished Coins of the City of Flaviopolis in
Cilicia
Fatih Erhan
161

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen
Plastik Bantlı Amphoralar
Plastic Banded Trade Amphorae Discovered
at Klazomenai FGT Sector
Firker ÖZBAY
179

Eirenopolis (Isauria) Kırsalından Bir Şarap
Atölyesi ve Bir Üzüm Presi
A Wine Workshop and a Rock-Cut Wine Press in
the Rural of Eirenopolis (Isauria)
Ercan AŞKIN
199

Bizans Kilise Müziği Üzerine Bir
Değerlendirme
An Assessment on Byzantine Church Music
Ozan HETTO
215

Le Quien Metninde Anemurium
Piskoposluğu
The Bishopric of Anemurium in Le Quien’s
Account
Murat Özyıldırım
229

PRAEFATIO

Seleucia dergimiz on ikinci sayısında yine değerli yazarların katkılarıyla ve zengin bir içerikle sizlerle buluşuyor. Bu sayımızda, Seleucia ad Calycadnum'daki Azize Thekla kutsal yerinden, Anemurium ve Flaviopolis'e; Olba'ya kadar uzanan bir coğrafyada ulaşılan arkeolojik veriler ışığında yapılan yorum ve yaklaşımların yer aldığı Cilicia çalışmalarını okuma fırsatını bulacaksınız. Hazır Cilicia'dan çok uzaklaşmadan, Isauria'da Eirenopolis kırsalına, oradaki şarap atölyeleri ile ilgili bilgi sahibi olacaksınız. Batı Anadolu'da Kadıkalesi - Anaia sikke buluntularını, Klazomenai kazısı amphora buluntuları içinde özel bir grubu, Stratonikeia'dan iyi çoban heykelciğini tanıyacaksınız. Bu sayımızda farklılık yaratan üç ayrı çalışma da yer almakta. Bunlardan biri, sizleri Endülüs diyarına götürecektir; diğeri Bizans kilise müziği konusunda bir değerlendirme niteliğinde sizlere ulaşacak. Sonuncusu ise 1740 yılında Paris'te basılan Michel Le Quien'in yapıtında Anemurium konusunda verilen bilgileri sunacak. Mimaride "anıtsallık" kavramını çok yönlü olarak incelediği değerli çalışma ise zengin yorumlarıyla mimarlık tarihi çalışmalarında önemli bir başvuru yapıtı olacak. Seleucia'nın editörleri olarak 2011 yılından bu yana her yıl aralıksız olarak yayınlanan dergimizin on ikinci yılında sizlerle buluşmanın mutluluk ve gururunu yaşamakta ve gelecekte de yayın geleneğimizi sürdürmeyi amaçlamaktayız.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Baş Editör)

PREFACE

As the commission of editors of Seleucia we are proud to present the twelfth issue of our journal. This issue is rich in content: Our followers will have the privilege of reading a selection of original works on Cilicia starting from the holy site of Hagia Thecla in Seleucia ad Calycadnum to Anemurium, Flaviopolis and Olba. They will be acquainted with the wine workshops in Isauria in Eirenopolis, not much far from Cilicia. This issue also contains a group of articles on the archaeology of western Anatolia such as coins from Kadıkalesi - Anaia, a specific group of amphorae from Clazomenai, a statuette from Stratonicea. We believe that three articles in this issue will particularly attract the attention of our readers, the one on the caliphal image in Medinat'al Zahra in Andalusia and the other on Byzantine music, and finally the article about the mention of Anemurium in the French scholar's Michel Le Quien's work which was published in 1740 in Paris. The valuable article on monumentality in architecture with its exceptional treatment of the subject will be a reference work of great importance for future studies of architectural history. As the editors of Seleucia, we are glad and proud of being able to publish continuously since 2011 and are hoping to maintain the tradition in the future.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (editor in chief)

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. Seleucia, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto baş harfleri büyük harf, metin ve kaynakça 10 punto, dipnotlar 9 punto ile yazılmalıdır. Sayfa sayısı, kaynakça dâhil en çok on sayfa olmalıdır. Müze, kazı, yüzey araştırması malzemelerinin yayın izinleri, makale ile birlikte yollanmalıdır. Kitap tanıtımları, üç sayfayı geçmemelidir. Çalışmada ara başlık varsa bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında, 9 punto, iki yüz sözcüğü geçmemelidir. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşturulan makaleler, yayına kabul edilmemektedir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır. Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Levha sayısı her makalede 10 adet ile kısıtlıdır.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. The number of pages of each article should not be longer than ten pages, including the bibliography. If the study is on some material/materials from a museum or an excavation, the permission for publication should be submitted together with the article. The book reviews should not be longer than three pages. If there are sub-titles, the headings should be written bold with small letters. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the heading of the article, should be size of 9 points and minimum count of words should be 200. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”. The articles produced out of master’s theses or doctoral dissertations will not be accepted for publication.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows: Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given. The number of figures for each article is limited to 10.

Palaiologoslar Dönemine Ait Kadıkalesi/Anaia Buluntusu “Meryem Hagiosoritissa ve Daniel Aslanlar İnde” Betimli Bir Grup Trakhy

Ceren Ünal*

Öz

Prof. Dr. Zeynep Mercangöz (Emekli) başkanlığında, Aydın İli, Kuşadası İlçesi'ndeki Kadıkalesi/ Anaia'da 2001 yılında başlayan kazı çalışmaları devam etmektedir. Kuşadası'nda, Davutlar sahilinde konumlanan bu savunma yapısında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda anıtsal bir kilise yapısı ve çevresindeki işlikler ortaya çıkarılmıştır. Kazı çalışmaları sonucunda elde edilen zengin buluntu çeşitliliği, Anaia'nın yüzyıllar boyunca kesintisiz olarak kullanılan bir yerleşim merkezi olduğunu göstermektedir. Ortaçağ dönemi kaynaklarında Anaia'nın, Batı Anadolu bölgesinin önemli ticari liman merkezlerinden biri olduğundan bahsedilmektedir. Anaia'da gerçekleştirilen kazı çalışmalarında elde edilen zengin buluntu çeşitliliği dönemin bilgilerini desteklemektedir. Çalışmamızda, Kadıkalesi/Anaia kazısı sikke buluntuları arasından, ön yüzlerinde Meryem Hagiosoritissa betimi bulunan iki adet trakhea tanıtılacaktır. Çalışmamızda incelenen diğer bakır sikke grubunu ise ön yüzlerinde Daniel Aslanlar İnde betiminin bulunduğu yedi adet trakhea oluşturmaktadır. Bizans sikke ikonografisinde Daniel Aslanlar İnde betiminin ilk kez Palaiologoslar Döneminde kullanıldığı anlaşılmaktadır. II. Andronikos Palaiologos iktidarında basılan trakhea biriminin ön yüzünde yer alan Daniel Aslanlar İnde tasviri nadir bir ikonografik tiptir. Bu betimin, Bizans İmparatorluğu'nun 1453 yılında yıkılışına kadar hüküm süren bir başka imparatorun döneminde basılan sikkelerdeki varlığına dair bir örnek bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sikke, Trakhy, İkonografi, Anaia, Palaiologos, Bizans İmparatorluğu.

A Group of Trachy from Kadıkalesi/Anaia with Representations of “Virgin Hagiosoritissa” and “Daniel in The Lion’s Den”

Abstract

Excavations at Kadıkalesi / Anaia under the direction of Prof. Dr. Zeynep Mercangöz has started in 2001. During the excavation work at Davutlar coast in Kuşadası in a defense structure a monumental church and several workshops were unearthed. The evidence obtained from the large variety of excavation finds reveals that Anaia had been inhabited for many centuries.

* Prof. Dr. Ceren Ünal, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Bizans Sanatı Anabilim Dalı, Manisa. E-posta: cerenunalcbu@gmail.com
Orcid no: 0000-0002-1563-735X.

Medieval sources mention Anaia as one of the important commercial harbours of Western Anatolia. Medieval finds from the excavations at Anaia support this assumption. In this study, among the coin finds from the Kadıkalesi/Anaia excavations, two trachy coins depicting “Virgin Hagiosoritissa” will be discussed. Another group of seven copper coins that will be examined in this study compose of seven trachy coins portraying “Daniel in the Lions’ Den” on their obverse’s. In the Byzantine coinage iconography, the portrayal of “Daniel in the Lions’ Den” was initially used in the Palaiologos Era. The portrayal of “Daniel in the Lions’ Den” on the obverse of the trachy which was minted during the reign of Andronicus II Palaiologos is a rare iconographic type. No parallels of this representation on coins were existing until the fall of the Byzantine Empire in 1453.

Keywords: coin, trachy, iconography, Anaia, Palaeologos, Byzantine Empire.

Kadıkalesi/Anaia Kazısı ve Sikke Buluntuları

Kadıkalesi/Anaia’da, ana kilise içinde ve kilise dışındaki mekanlarda devam eden kazı çalışmalarında, arasında Helenistik, Roma, Bizans, İslami ve Ortaçağ Avrupa örnekleri olan çok sayıda sikke bulunmuştur¹. Bizans İmparatorluğu dönemine ait altın, elektron, gümüş, billon ve bakırdan üretilmiş farklı birim değerlerinde sikke buluntuları sayıca fazladır. Bizans İmparatorluğu dönemine ait sikkeler kronolojik olarak değerlendirildiğinde; Erken Bizans Dönemi’ne tarihlenen sikkelerin az sayıda olduğu, 7. ve 9. yüzyıllar arasında ait sikke buluntularının ise oldukça az olduğu anlaşılmaktadır. Orta Bizans Dönemine tarihlenen sikke buluntuları, özellikle 11. ve 12. yüzyıllarda hüküm süren Komnenos ve Angelos Hanedanı üyelerinin iktidarları döneminde basılan elektron, billon ve bakır sikke örnekleri ile çoğalmaktadır. Anaia’nın bu dönemde canlı bir ticari merkez olduğu sikke buluntularından anlaşılmaktadır. 1204 istilası sonrası kurulan ardıl devletlerden İznik İmparatorluğu’na ve başkentte kurulan Latin İmparatorluğu’na ait sikke buluntuları ise Anaia’nın 13. yüzyılda aktif bir ticari liman merkezi olarak varlığını devam ettirdiğini göstermektedir. Anaia’nın sikke buluntuları hakkında yapılan çalışmalar sonucu elde edilen en önemli bilgi ise Palaiologoslar Dönemi’ne ait sikkelerin oldukça yoğun olmasıdır. Yapılan detaylı incelemeler sonucunda 13. yüzyıl sonu ile 14. yüzyıl arasında tarihlenen Palaiologoslar Dönemi’ne ait sikkeler arasında özgün ikonografi içeren örneklerin varlığı tespit edilmiştir².

1 Kadıkalesi/Anaia kazısı Bizans İmparatorluğu sikkeleri hakkında çalışma izni veren onursal Kazı Başkanı Prof. Dr. Zeynep Mercangöz’e (Emekli) teşekkür ediyorum, Aydın Arkeoloji Müzesi sikke seksiyonu sorumlusu Uzman Arkeolog Handan Özkan’a müze çalışmalarım sırasında gösterdiği ilgi ve sabır için teşekkür ediyorum. Anaia sikkeleri hakkındaki çalışmalarında gösterdiği destek için Uzman Müze Araştırmacısı Merve Toy’a teşekkür ediyorum.

2 Kadıkalesi/Anaia kazısı sikke buluntuları hakkında yapılan çalışmalar devam etmektedir. Farklı dönemlere ait Kadıkalesi/Anaia kazı buluntusu sikkelere dair çok yazarlı bir kitap çalışması hazırlanmaktadır.

Kadıkalesi/Anaia'nın Konumu (Merve Toy tarafından hazırlanmıştır)³.

Kadıkalesi/Anaia Kazı Buluntusu Meryem Hagiosoritissa Betimli Trakhea

Meryem, Hagiosoritissa (*Ἁγιοσορίτισσα*) tipinde iki eli dua eder pozisyonda iki yana açılmış olarak sağa ya da sola doğru profilden betimlenmiştir⁴. Meryem, bakır sikkelerin ön yüzünde aracı ya da arabulan Meryem ifadesindeki Hagiosoritissa tipinde tek başına betimlenmiştir⁵. Hagiosoritissa tipi, Meryem'in Deesis kompozisyonundaki tasviri ile aynıdır⁶. Meryem, Hagiosoritissa tipinin farklı versiyonlarında elinde bir rulo taşıırken de betimlenmiştir⁷.

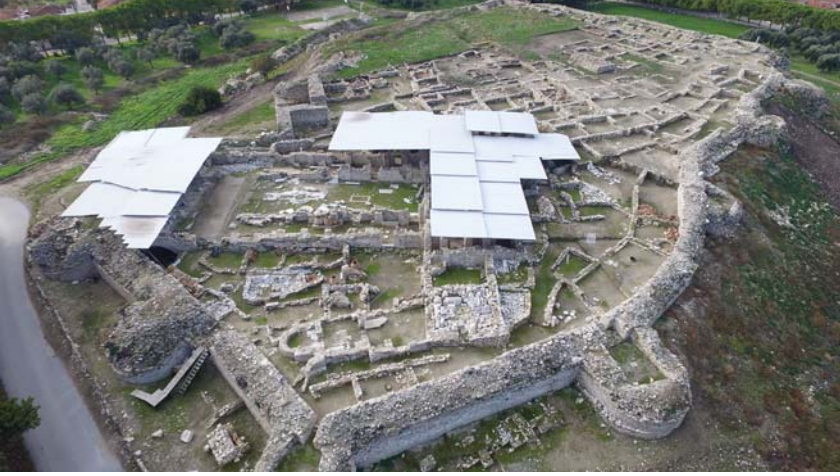
3 Sanat Tarihçi ve Aydın Arkeoloji Müzesi Uzmanı.

4 Ševčenko 1991a, 2171.

5 Meryem figürü sikkeler üzerinde ilk kez 10. yüzyılda görülmeye başlamış ve 11. yüzyılın ortalarından itibaren de hızla çoğalmıştır. İmparator III. Romanos Argyros'un (M.S. 1028-1034) iktidarında farklı tipte Meryem betimleri çeşitli birim değerindeki sikkeler üzerinde kullanılmıştır. III. Romanos Argyros döneminden sonra da Meryem tiplerinin çoğalarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu dönemde Meryem sikkeler üzerinde arkalıklı ya da arkalıksız tahta otururken de betimlenmiştir. 10.-11.yüzyıllar arasında sikkeler üzerinde görülen Meryem tasvirleri orans pozisyonunda Meryem büstü (*Blakhernitissa*), orans pozisyonunda tam boy Meryem (*Blakhernitissa*), göğsünde İsa madalyonu yer alan orans pozisyonunda Meryem büstü (*Episkepsis*), göğsünde İsa madalyonu taşıyan Meryem büstü (*Nikopaios*), kucığında çocuk İsa'yı taşıyan tam boy Meryem (*Hodegetria*), imparator ve Meryem'in birlikte tam boy ya da büst betimleri olmak üzere altı gruba ayrılmaktadır. Bununla birlikte, Khalkoprateia ya da Hagiosoritissa olarak bilinen Meryem tipi 12. yüzyıla kadar sikkeler üzerinde görülmemiştir (DOC 3/1, 169-171; DOC 5/1, 75-76; Grierson, 1999, 35-36).

6 Hagiosoritissa, Deesis sahnesindeki kompozisyonda İsa ile insanoglu arasında ruhun kurtuluşu için arabulucu olan Meryem betimini hatırlatmaktadır (Frazer 1973, 148).

7 Detaylı bilgi için bkz: Ünal 2015, 62-64, 94-95 ve 158.

2017 yılı Kadikalesi/Anaia hava fotoğrafları (Kazı Arşivi)

Bizans Dönemi'nin sanat eserlerinde çok sık görülen bir tasvir olmamakla birlikte Hagiosoritissa yüzyıllar boyunca sürekliliğini devam ettirmiştir⁸. Meryem Hagiosoritissa tasvirinin tam boy, ¾ boy ve yarım boy olmak üzere farklı alt grupları bulunmaktadır. Bizans sanat eserleri kapsamında üretilen küçük objelerde tam boy Meryem Hagiosoritissa betimi sık kullanılmamıştır ve genel olarak yarım boy tasviri tercih edilmiştir⁹.

Hagiosoritissa ünvanını içeren ilk tasvirin 11. yüzyılın ortalarından itibaren mühürlerde ve 12. yüzyıldan itibaren de sikkeler üzerinde yer almaya başladığı bilinmektedir. Sikkelerde yer alan Hagiosoritissa tasvirinde Meryem'in elinde bir rulo taşıması Paraklesis¹⁰ tasviri ile çok benzediği için Paraklesis, Kecharitomene ya da Episkepsis olarak sınıflanmasına neden olmuştur¹¹. Hagiosoritissa tipi, Bizans sikke ikonografisine Komnenoslar döneminde basılan bakır sikkelerle/trakhea girmiştir. Meryem Hagiosoritissa betiminin altın, elektron ya da gümüş birimlerde üretilmiş ve günümüze ulaşmış bir sikke örneği bulunmamaktadır. Bu bakımdan, Bizans sikke ikonografisinde yer alan Meryem tasvirlerinin belirli bir hiyerarşi gözetilerek sikke birim değerlerine uygulandığı anlaşılmaktadır. Palaiologoslar Dönemi'nde, Hagiosoritissa betiminin trakhy biriminin ön yüzünde kullanılması devam etmiştir¹². Bizans İmparatorluğu'nun yıkılışına kadar Hagiosoritissa betimi bakır sikkelerin ön yüzünde kullanılmıştır.

VIII. Mikhail Palaiologos (1258/9-1282)

Bakır Trakhy – Konstantinopolis (1261-1282)

Ön yüz: ¾ boy sağa doğru dönmüş ve elleri dua eder pozisyonda Meryem Hagiosoritissa.

MP Θ

Arka yüz: Aralarında labarum taşıyan imparator ve Aziz Georgios tam boy, cepheden. İmparator sağ elinde haç asa taşımaktadır. Lejant korozyona uğramıştır.

Ref: Bendall-Donald 1974, 8, C7; Bendall 1988, 25.1; Grierson 1999, Pl. 4, 64-65; Sear 2006, 442, 2264; Lianta 2009, 520-521; Sommer 2010, 401, 77.8.1-2; Dochev 2017, 14-15, Cat. No. 25-27.

1.Æ, 25 mm-2,27 gr, Müze Envanter Numarası: 45230.

8 Georgopoulos 1997, 180, no: 135; Kirin 2005, 61, 6; Kirin 2005, 60, 5; Alchermes 1997, 332-33, 226.

9 Meryem Hagiosoritissa betimi, Orta ve Geç Bizans Dönemlerinde cameo, mühür, madalyon, sikke ve enkolpion gibi taşınabilir objelerde kullanılmıştır.

10 Arabulucu Meryem Paraklesis (Παράκλησις) tipinde Meryem kısmen profilden ve elinde bir rulo taşıırken betimlenmiştir. Bu ruloda, Meryem'in insanoglunun kurtuluşu için İsa'ya yakarışı yazılıdır (Ševčenko 1991b, 2177).

11 Ševčenko 1991a, 2171.

12 Trakhy; 11. ve 14. yüzyıllar arasında tedavülde olan elektron, billon ya da bakır birimlerindeki içbükey/konkav sikkeler, çoğulu; trakhea (Grierson 1999, 60).

1

Bakır Trakhy - Konstantinopolis

Ön yüz: $\frac{3}{4}$ boy sağa doğru dönmüş ve elleri dua eder pozisyonda Meryem Hagiosoritissa. Lejant korozyona uğramıştır.

Arka yüz: Aralarında labarum taşıyan imparator ve Aziz Georgios tam boy, cepheden. İmparatoru sağ elinde haç asa taşımaktadır. Lejant korozyona uğramıştır.

Ref: Bendall-Donald 1974, 8, C7; Bendall 1988, 25.1; Grierson 1999, Pl. 4, 64-65; Sear 2006, 442, 2264; Lianta 2009, 520-521; Sommer 2010, 401, 77.8.1-2; Dochev 2017, 14-15, Cat. No. 25-27.

2.Æ, 25 mm-1,45 gr, Inventory Number: Anaia 2012/66.

2

Kadıkalesi/Anaia Kazı Buluntusu *Daniel Aslanlar İninde* Betimli Trakhea:

Kral Darius tarafından aslanların bulunduğu bir çukura atılan Peygamber Danyal/Daniel'in kurtuluş hikayesi Tevrat'ta, Daniel, Bab 6: 847-848 bölümünde anlatılmaktadır¹³. Tevrat'ta yer alan "Daniel Aslanlar İninde" öyküsünde ve bu öyküyü konu alan tasvirlerde Diriliş'in prefigürasyonunun yapıldığı düşünülmektedir¹⁴. Bizans duvar resimlerinde "Daniel Aslanlar

13 Kitabı Mukaddes 1969, Daniel: BAP 1-12, 840-855.

14 Eastmond 2004, 105. A. Eastmond, çalışmasında, Daniel Aslanlar İninde tasvirinin Trabzon'daki Aya Sofya'nın narteks bölümünün kuzey duvarında yer almasının ilginç olduğundan bahsetmektedir. Geleneksel olarak nartekste Yeni Ahit/İncil kaynaklı sahneler resmedilmiştir. Trabzon'daki Aya Sofya'da da bu tasvir geleneğinin devam ettiğinden bahsetmekte ve dolayısıyla da nartekste İsa ve yaşamından sahnelerin yer aldığı bilgisini vermektedir. A. Eastmond çalışmasında İncil

İninde” öyküsüne yer verilmiştir¹⁵. Bizans İmparatorluğu döneminde üretilmiş küçük objelerde Tevrat öyküsü olan Daniel Aslanlar İninde betimlenmiştir¹⁶. Peygamber Daniel’e ait olduğu ya da adına ithaf edildiği kabul edilen bir kutsal mekânın Filistin’deki varlığından bahsedilmektedir. Bununla birlikte, bölgede Peygamber Daniel’e ait kutsal bir mekânın varlığı kesin olarak bilinmemektedir. Ayrıca, Tarsus’taki Makam-ı Danyal Camii’nin bulunduğu alanın Danyal Peygamber’in mezarı olduğuna da inanılmaktadır.

Peygamber Daniel’in mezarı ve röliğinin başkent Konstantinopolis’teki Romanos Kapısı’nın yakınında yer alan Aziz Romanos Kilisesi’nin martyrion’unda muhafaza edildiğinden 12.-15. yüzyıllar arasına tarihlenen kaynaklarda bahsedilmektedir¹⁷. G. P. Majeska, Dumbarton Oaks Koleksiyonunda yer alan Daniel Peygamber tasvirli bir madalyon hakkında çalışma hazırlamıştır. Bizans İmparatorluğunun erken dönemlerinde Daniel’in mezarının Konstantinopolis’in dini yaşamında çok önemli bir role sahip olmadığı bilgisini vermektedir. Bununla birlikte, ilerleyen yüzyıllarda başkenti ziyaret eden hacılar tarafından hürmet duygusuyla ziyaret edildiğinden bahsetmektedir. Başkentte yer alan Daniel Peygamber’in kutsal mezarı hakkındaki bilgilerin 12. ve 15. yüzyıllara ait belgelerden geldiği bilinmektedir¹⁸. Palaiologoslar Dönemi’nde Konstantinopolis’e gelen Rus gezginler ve hacıların söz konusu ziyaretleri hakkında verdikleri bilgiler günümüze kadar ulaşmıştır. Bu dönemde, üzerinde Daniel Peygamber’in tasvirinin yer aldığı ve eulogia işlevindeki token ya da madalyonların hac ziyaretini gerçekleştiren hacılar tarafından satın alındığına dair bilgiler de bulunmaktadır¹⁹. Konstantinopolis’te bulunan Daniel Peygamber’in kutsal mezarının

kaynaklı öykülerin betimlendiği Trabzon’daki Aya Sofya’nın narteks bölümünde Tevrat kaynaklı Daniel Aslanlar İninde tasvirinin kullanılmasının ise şartıtcı olduğunu anlatmaktadır. Eserinde, Habakkuk’un ekmeğini paylaşmak için aslanların inine atılan Daniel’i ziyaret ettiğini anlatan A. Eastmond, Trabzon Aya Sofya’sının narteksindeki Daniel Aslanlar İninde tasvirinin, üst kısımda görülen 5000 kişinin beslenmesini betimleyen sahne ile ilişkilendirilebileceğini öne sürmektedir. Bu bakımdan, ökaristi ile bağdaştırılabileceğinden de bahsetmektedir (Eastmond 2004, 105).

15 Hosios Lukas Manastırı’ndaki kilisenin diakonikon’undaki mozaik betimde Daniel Aslanlar İninde betimi bulunmaktadır (Lazarides 1957, 52, no.35). Selanik’te yer alan bir mezarın güney duvarında Daniel Aslanlar İninde tasviri vardır (Bonnekoh 2010, 711). Anadolu’da bu tasvirin bulunduğu en erken ve önemli örnek ise Sardis Sinagogu’nun doğusunda yer alan perisitil avluda bulunmuştur (Rautman 2010, 47-60).

16 Bu objelerle ilgili değerlendirme için bkz. Majeska 1974, 361-366. Farklı müzeler ve özel koleksiyonlarda bulunan Daniel Aslanlar İninde sahnesinin betimlendiği enkolpion, madalyon, ampullae, token ve cameo gibi objeler sergilenmektedir. Bu tasvirle ilgili en son çalışma ise Haluk Perk Müzesi koleksiyonunda yer alan bir grup objeyi tanıtan çalışmada yer alan ikonadır (Ünal-Çakmakçı 2020, 508-512). Benzer örnekler için bakınız; Pitarakis 2015, 325-344; Kiraz 2015, 363, Kat. No. 119; Majeska 1978, 361-366; Bank 1978, Kat. No. 173; Phoskolou 2002, 516, Kat. No. 713; Rautman 2010, 52-53.

17 Majeska 1974, 363.

18 Ayrıntılı bilgi için bakınız Majeska 1974, 363-364, dipnot 12 ve 14.

19 Majeska 1974, 366. Dönemin kaynaklarının verdiği bilgiler doğrultusunda Daniel Peygamber’in mezarının hacılar tarafından ziyaret edilen kutsal bir mekân olarak görüldüğü ve hacılar tarafından özel bir hürmet gördüğü anlaşılmaktadır.

Geç Bizans Dönemi'nde başkentin dini yaşamında önemli bir hac merkezi haline geldiği anlaşılmaktadır.

Palaiologoslar Dönemi'nde basılan ve sirkülasyona giren altın, gümüş, billon ve bakır sikkelerin ön ve arka yüzlerinde daha önce sikke ikonografisinde hiç yer almamış, yeni ikonografik sahneler ve farklı kutsal figürlerin kullanıldığı bilinmektedir. Bizans sikke sistemi ve ikonografisi geleneksel yapısını Geç Bizans Döneminde korumaktadır. Bununla birlikte, bu dönemde sikke ikonografisine yenilik olarak giren farklı ikonografik sahneler ve kutsal figürler ilgi çekmektedir. Şehir surları içerisindeki Meryem büstü, secde eden imparatoru İsa'ya takdim eden Meryem betimi, Aziz Andronikos, Aziz Demetrios'un martir edilişi ve melek formunda kanatlı imparator betimleri gibi daha önce görülmeyen ikonografi çeşitliliği ile Palaiologoslar Dönemi'nde üretilen sikkeler, basıldıkları maden ve birim farkları ayırt edilmeksizin, ön ve arka yüzlerinde yer alan yeni betim tiplerindeki özgün ve nadir örneklerle dikkat çekmektedir.

Geç Bizans Döneminde basılan bakır sikkelerde Daniel Aslanlar İninde tasvirinin kullanıldığına dair yeni bir çalışma bulunmaktadır²⁰. Söz konusu çalışmada, Kadıkalesi/Anaia kazı buluntusu iki adet bakır sikke iki farklı müzeden örnekle karşılaştırılarak sunulmuş ve ön yüzlerinde Daniel Aslanlar İninde tasvirinin yer aldığı bilgisi verilmesine rağmen²¹ Kadıkalesi/Anaia'da benzer ikonografiye sahip yedi adet trakhea'nın var olduğu anlaşılmıştır²². Kadıkalesi/Anaia kazısının Bizans İmparatorluğu dönemine ait sikke buluntuları hakkında çalışmalar devam etmektedir. Bu bakımdan, Bizans sikke ikonografisine yeni giren bu tasvirin yer aldığı Anaia buluntusu sikkelerin sayısal olarak çoğalabileceği unutulmamalıdır.

Çalışmamızda, Kat. No.9'da sunulan trakhy Kadıkalesi/Anaia ana kilise mekânı içerisindeki güney yan nefte bulunan ve 2020 yılında Anaia C Definesi olarak tanımladığımız bakır sikke grubu içerisinde yer almaktadır²³. Çalışmamızda sunulan 7 adet trakhea ön ve arka yüzlerinde yer alan yazıtları ile dikkat çekmektedir. Kat. No.3 ile sunulan bakır trakhy'nın ön yüzünde sütun dizili lejant yer alırken arka yüzünde bordür içerisinde dairesel lejant bulunmaktadır. Trakhy'nın ön ve arka yüzünde iki farklı formda dizayn edilmiş lejant uygulaması geleneksel yazı tipine uymamaktadır. Standart olan ise sikkenin her iki yüzünde de aynı formda oluşturulmuş lejantların yerleştirilmesidir. Sikkenin ön ve arka yüzü

20 Papadopoulou 2020, 334-338. 2020 yılına kadar bu tip sikkeler, ön yüzde yer alan orans duruşlu figür ve yazıtında Meryem'in sıfatlarından biri olabileceği yönündeki görüş nedeniyle Meryem olarak tanımlanmıştır (Grierson 1999, 151, Table 18A, no.17, Pl. 34, Class XVII; Bendall-Donald 1979, 48-49, no. 20; Bendall 1988, 31, 90, 112.1; Morrisson 2003, fig. 38).

21 Çalışmada, Ashmolean Museum, Oxford ve Barber Institute of Fine Arts, Birmingham'da bulunan iki sikke eşliğinde, Kadıkalesi/Anaia buluntusu olan ve II. Andronikos Palaiologos dönemine tarihlenen iki adet bakır sikke tanıtılmaktadır. Sikkelerin ön yüzlerinde Daniel Aslanlar İninde betiminin yer aldığı bilgisi verilmektedir.

22 Kadıkalesi/Anaia kazısı Bizans İmparatorluğu sikke buluntuları hakkında uzun süreden beri yaptığımız çalışmalar uluslararası ve ulusal alanda çeşitli yayınlarla sunulmuştur (Ünal 2007, 223-231; Ünal 2011, 1649-1663; Ünal 2018(a), 329-341; Ünal 2018(b), 147-161; Ünal, 2019, 29-42.

23 Bkz: Ünal-Toy 2020(a), 90, Plate II, 14.

incelendiğinde çift darp gördüğüne dair herhangi bir ize rastlanmamıştır. Ayrıca sikkedeki korozyon da göz önüne alınmalıdır. Kat. No.5 ile sunulan trakhy de arka yüzündeki sütun dizili lejant farklılığı ile dikkat çekmektedir. Çalışmamız kapsamında tespit edilen trakhy’lar incelendiğinde belli bir lejant formatının uygulanmadığı ortaya çıkmaktadır. Daniel Aslanlar İninde betiminin yer aldığı Palaiologoslar Dönemine ait bakır sikkeler, elde edilecek yeni veriler eşliğinde alt gruplara ayrılabilir.

II. Andronikos Palaiologos (1282-1328)

Bakır Trakhy – Konstantinopolis (1282-1294)

Ön yüz: Tam boy, cepheden betimlenen sakalsız, haleli ve Pers kıyafeti giyimli Daniel Peygamber’in elleri dua eder/orans pozisyonda iki yana açıktır. Yazıt figürün her iki yanında sütun dizisi formundadır.

Solda; $\text{O}\pi\text{P}\phi\text{T}[C]$

Sağda; $\Delta\text{N}\text{H}\Lambda$

Arka yüz: Tam boy, cepheden betimlenen imparator kanatlı sağ omzuna yaslanmış üç koldan oluşan başlıklı bir asa ve sol eliyle ise büyük bir Patrik haçı taşımaktadır. Yazıt sikkenin bordürü içerisinde figürün her iki yanında dairesel formdadır.

Solda; $\text{A}\text{M}\Delta$

Sağda; Δ

Ref: Grierson 1999, 151, Table 18A, no.17, Pl. 34, Class XVII; Bendall-Donald 1979, 48-49, no. 20; Bendall 1988, 31, 90, 112.1; Morrisson 2003, fig. 38; Sear 2006, 450, 2345; Lianta 2009, 227, no.655.

3. Æ , 24 mm-1.20 gr, Envanter No: Anaia 2011/38.

3

Bakır Trakhy - Konstantinopolis

Ön yüz: Tam boy, cepheden betimlenen sakalsız, haleli ve Pers kıyafeti giyimli Daniel Peygamber’in elleri dua eder/orans pozisyonda iki yana açıktır.

Solda; $\text{O}\pi\text{P}\text{O}\text{T}\text{C}$

Sağda; $\Delta\text{H}\text{N}[\Lambda?]$

Arka yüz: Tam boy, cepheden betimlenen imparator kanatlı sağ omzuna yaslanmış üç koldan oluşan başlıklı bir asa ve sol eliyle ise büyük bir Patrik haçı taşımaktadır.

Solda; -

Sağda; XB

Ref: Grierson 1999, 151, Table 18A, no.17, Pl. 34, Class XVII; Bendall-Donald 1979, 48-49,

no. 20; Bendall 1988, 31, 90, 112.1; Morrisson 2003, fig. 38; Sear 2006, 450, 2345; Lianta 2009, 227, no.655.

4. Æ, 24 mm-1.97 gr, Müze Envanter No: 45218.

4

Bakır Trakhy - Konstantinopolis

Ön yüz: Tam boy, cepheden betimlenen sakalsız, haleli ve Pers kıyafeti giyimli Daniel Peygamber'in elleri dua eder/orans pozisyonunda iki yana açıktır.

Solda; O Sağda; Δ/A/[N]O(?)

Arka yüz: Tam boy, cepheden betimlenen imparator kanatlı sağ omzuna yaslanmış üç koldan oluşan başlıklı bir asa ve sol eliyle ise büyük bir Patrik haçı taşımaktadır.

Solda; A/Δ/X Sağda; Δ? ya da A?/[CI?]

Ref: Grierson 1999, 151, Table 18A, no.17, Pl. 34, Class XVII; Bendall-Donald 1979, 48-49, no. 20; Bendall 1988, 31, 90, 112.1; Morrisson 2003, fig. 38; Sear 2006, 450, 2345; Lianta 2009, 227, no.655.

5. Æ, 22 mm-2,41 gr, Envanter No: Anaia 2015/46.

5

Bakır Trakhy - Konstantinopolis

Ön yüz: Tam boy, cepheden betimlenen sakalsız, haleli ve Pers kıyafeti giyimli Daniel Peygamber'in elleri dua eder/orans pozisyonunda iki yana açıktır.

Solda; - Sağda; Δ/Δ/A/[H?]

Arka yüz: Tam boy, cepheden betimlenen imparator kanatlı sağ omzuna yaslanmış üç koldan

oluşan başlıklı bir asa ve sol eliyle ise büyük bir Patrik haçı taşımaktadır.

Solda; - Sağda; X

Ref: Grierson 1999, 151, Table 18A, no.17, Pl. 34, Class XVII; Bendall-Donald 1979, 48-49, no. 20; Bendall 1988, 31, 90, 112.1; Morrisson 2003, fig. 38; Sear 2006, 450, 2345; Lianta 2009, 227, no.655.

6. Æ, 23 mm-1,95 gr, Envanter No: Anaia 2015/53.

6

Bakır Trakhy - Konstantinopolis

Ön yüz: Tam boy, cepheden betimlenen sakalsız, haleli ve Pers kıyafeti giyimli Daniel Peygamber'in elleri dua eder/orans pozisyonda iki yana açıktır.

Solda; - Sağda; Δ/NI/H

Arka yüz: Tam boy, cepheden betimlenen imparator kanatlı sağ omzuna yaslanmış üç koldan oluşan başlıklı bir asa ve sol eliyle ise büyük bir Patrik haçı taşımaktadır.

Solda; N/Δ Sağda; KO/Π/A/Γ

Ref: Grierson 1999, 151, Table 18A, no.17, Pl. 34, Class XVII; Bendall-Donald 1979, 48-49, no. 20; Bendall 1988, 31, 90, 112.1; Morrisson 2003, fig. 38; Sear 2006, 450, 2345; Lianta 2009, 227, no.655.

7. Æ, 26 mm-2 gr, Müze Envanter No: 49149.

7

Bakır Trakhy - Konstantinopolis

Ön yüz: Tam boy, cepheden betimlenen sakalsız, haleli ve Pers kıyafeti giyimli Daniel Peygamber'in elleri dua eder/orans pozisyonda iki yana açıktır.

Solda; O Sağda; Δ/[A]NI/H/Λ

Arka yüz: Tam boy, cepheden betimlenen imparator kanatlı sağ omzuna yaslanmış üç koldan oluşan başlıklı bir asa ve sol eliyle ise büyük bir Patrik haçı taşımaktadır.

Solda; - Sağda; X/B/Λ

Ref: Grierson 1999, 151, Table 18A, no.17, Pl. 34, Class XVII; Bendall-Donald 1979, 48-49, no. 20; Bendall 1988, 31, 90, 112.1; Morrisson 2003, fig. 38; Sear 2006, 450, 2345; Lianta 2009, 227, no.655; Papadopoulou 2020, 334-338.

8.Æ, 23 mm-1,41 gr, Müze Envanter No:49174.

8

Bakır Trakhy - Konstantinopolis

Ön yüz: Tam boy, cepheden betimlenen sakalsız, haleli ve Pers kıyafeti giyimli Daniel Peygamber'in elleri dua eder/orans pozisyonunda iki yana açıktır.

Solda; - Sağda; Δ/Δ/NI/ΛH

Arka yüz: Tam boy, cepheden betimlenen imparator kanatlı sağ omzuna yaslanmış üç koldan oluşan başlıklı bir asa ve sol eliyle ise büyük bir Patrik haçı taşımaktadır.

Solda; Π/Λ Sağda; X/B/Λ

Ref: Grierson 1999, 151, Table 18A, no.17, Pl. 34, Class XVII; Bendall-Donald 1979, 48-49, no. 20; Bendall 1988, 31, 90, 112.1; Morrisson 2003, fig. 38; Sear 2006, 450, 2345; Lianta 2009, 227, no.655; Papadopoulou 2020, 334-338.

9.Æ, 25 mm, 2,04 gr, Envanter No: Anaia 2011/EDF 95-18.

9

Değerlendirme:

Ortaçağ'da, kara ve deniz ticaretine hakim olan konumundan dolayı Kadıkalesi/Anaia bölgenin en önemli ticari merkezlerindedir. Stratejik bakımdan bulunduğu bölgenin önemli yerleşimlerindedir. Ortaçağ Dönemi'ne ait kaynaklarda Anaia'nın deniz ticaretine hâkim bir liman merkezi olduğundan bahsedilmektedir. Zengin kazı buluntuları da dönemin bilgilerini desteklemektedir²⁴. Anaia, Erken, Orta ve Geç Bizans Dönemlerine ait yoğun sikke buluntuları ile dikkat çekmektedir. Bizans İmparatorluğu'na ait sikke buluntuları içerisinde özellikle 12. ve 13. yüzyıl buluntuları sayısal olarak fazladır. Anaia kazısında, İznik İmparatorluğu ve Palaiologoslar Dönemi'nin başlarına tarihlenen çok sayıda sikke bulunmuştur. Anaia'daki ana kilise mekânı içerisinde ise üç adet toplu buluntu olduğu da tespit edilmiştir²⁵.

Anaia buluntusu sikkeler içerisinde Meryem Hagiosoritissa betimli iki adet ve Daniel Aslanlar İninde betimli yedi adet trakhea göze çarpmaktadır. Meryem Hagiosoritissa ve Daniel Aslanlar İninde betimlerinin yer aldığı bakır sikkeler Kadıkalesi/Anaia ana kilise mekânı içerisindeki farklı mekanlarda bulunmuştur.

Bizans numismatik ikonografisinde yer almakla birlikte çok sık kullanılmayan bir ikonografik tip olan Meryem Hagiosoritissa betimli 2 adet trakhea ise Anaia kazı buluntusu Bizans sikkelerinin ilginç ve az bulunan örnekleri arasında yer almaktadır. Bizans numismatik ikonografisinde ilk defa Palaiologoslar Döneminde yer verilen Daniel Aslanlar İninde betimli 7 adet trakhea'nın varlığı ilginç bir ayrıntı olarak öne çıkmaktadır.

24 Mercangöz 2013, 13-23.

25 Ünal 2019b, 147-161; Ünal-Toy 2020a, 80-97 ve Ünal-Toy 2020b, 323-333.

Kaynakça

Alchermes 1997

Alchermes, J.D., "226. Enkolpion with Standing Virgin", ed. H. C. Evans, *The Glory of Byzantium*, New York, 332-333.

Bank 1978

Bank, A., *Byzantine Art in the Collection of Soviet Museums*, New York, Kat. 173.

Bendall-Donald 1974

Bendall, S.-Donald, P.J., *The Billon Trachea of Michael VIII Palaeologos 1258-1282*, London, 8, C.7.

Bendall-Donald 1979

Bendall, S.- Donald, P.J., *Later Palaeologan Coinage*, Bath.

Bendall 1988

Bendall, S., *A Private Collection of Palaeologan Coins*, London.

Bonnekoh 2014

Bonnekoh, P., "The Figurative Wall Paintings in Thessaloniki from the end of the 4th to the 7th Century AD", *Archäologische Forschungen*, Band 23, *Antike Malerei zwischen Lokalstil und Zeitstil*, ed. N. Zimmermann, Wien, 711-715.

DOC3/1 1993

Bellinger, A.R.-Grierson P., *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection*, Volume 5/Part 1-2, Washington D.C., 169-171.

DOC5/1 1999

Grierson P., *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection*, Volume 5/Part 1-2, Washington D.C., 75-76.

Dochev 2017

Dochev, K., *The Coins of the Byzantine Palaeologos Family in the Coin Circulation of the Bulgarian Kingdom in Period 1259-1396*, Centrex.

Eastmond 2004

Eastmond, A., *Art and Identity in Thirteenth-Century Byzantium Hagia Sophia and Empire of Trebizond*, *Birmingham Byzantine and Ottoman Monographs*, Volume 10, eds. A. Bryer and John Haldon, Aldershot.

Frazer 1973

Frazer, M.E., "Church Doors and the Gates of Paradise: Byzantine Bronze Doors in Italy", *DOP*, Vol. 27, Washington D.C., 145-162.

Georgopoulos 1997

Georgopoulos, M., "135. Cameo with the Virgin Hagiosoritissa (front) and Cross (back)", *The Glory of Byzantium*, ed. H. C. Evans, New York, 180.

Grierson 1999

Grierson, P., *Byzantine Coinage*, Washington D.C., 35-36.

Kiraz 2015

Kiraz, M., “Koruyucu Göğüs Pandantifi (enkolpion)”, Hayat Kısa, Sanat Uzun Bizans’ta Şıfa Sanatı. İstanbul: Pera Müzesi Yayınları, 363, Kat. No. 119.

Kirin 2005

Kirin, A., Sacred Art, Secular Context, Kanada.

Kitabı Mukaddes 1969

Kitabı Mukaddes, Eski ve Yeni Ahit, Tevrat, Zebur ve İncil, İstanbul.

Lazarides 1957

Lazarides, P., The Monastery of Hosios Lukas, Athens.

Lianta 2009

Lianta, E., Late Byzantine Coins 1204-1453 in the Ashmolean Museum University of Oxford, London.

Majeska 1974

Majeska, G. P., “A Medallion of the Prophet Daniel in the Dumbarton Oaks Collection”, DOP 28, Washington D.C., 361-366.

Mercangöz 2013

Mercangöz, Z., “Giriş/Introduction”, in Bizanslı Ustalar-Latin Patronlar/Byzantine Craftsmen-Latin Patrons, İstanbul, (13-23).

Morrisson 2003

Morrisson, C., “The Emperor, the Saint, and the City: Coinage and Money in Thessalonike from the Thirteenth to the Fifteenth Century”, Dumbarton Oaks Papers, Vol. 57, Washington D.C., 173-203.

Papadopoulou 2020

Papadopoulou, P., “Daniel in the Lion’s Den: An Unknown Palaiologan Numismatic Representation”, En Sofia mathitéfsantes: Essays in Byzantine Material Culture and Society in Honour of Sophia Kalopissi-Verti, Oxford, 334-338.

Phoskolou 2002

Phoskolou V., “Jasper cameo with Daniel in the Lion’s Den”, Everyday Life in Byzantium, ed. D. Papanikola-Bakirtzi, (Athens: Hellenic Ministry of Culture, 2002), 516, Kat. No. 713).

Pitarakis 2015

Pitarakis, B., “Piété Privée et Processus de Production Artistique à Byzance: à Propos d’un Enkolpion Constantinopolitain (XIIIe-XIVe Siècle)”, Deltion of the Christian Archaeological Society 36: 325-344.

Rautman 2010

Rautman, M., “Daniel at Sardis”, Bulletin of the American Schools of Oriental Research, No. 358, Chicago, 47-60.

Sear 2006

Sear, D., Byzantine Coins and Their Values, London.

Ševčenko 1991a

Ševčenko, N.P. “Virgin Hagiosoritissa”, *The Oxford Dictionary of Byzantium*, Vol. 3, ed. A. Kazhdan, New York, 2171.

Ševčenko 1991b

Ševčenko, N.P. “Virgin Paraklesis”, *The Oxford Dictionary of Byzantium*, Vol. 3, ed. A. Kazhdan, New York, 2177.

Sommer 2010

Sommer, A. U., *Die Münzen des Byzantinischen Reiches 491-1453*, Regenstein.

Ünal 2007

Ünal, C., “Anaia Buluntusu Bir Sikkenin Hatırlattıkları: 12. yüzyılda Bizans Tahtındaki Askeri Aristokrasinin Sikke İkonografisine Yansıması”, *I. Uluslararası Sevgi Gönül Araştırmaları Sempozyumu*, İstanbul, 223-231.

Ünal 2011

Ünal, C., “Palaeologian Coin Findings of Kusadası, Kadikalesi/Anaia And Their Reflections”, *Proceedings of the XIVth International Numismatic Congress Glasgow 2009 II*, Glasgow, 1649-1663.

Ünal 2018(a)

Ünal, C., “Iconography and Importance of Palaeologian Coin Finds from Kadikalesi/Anaia Excavation”, in *Uluslararası Ege Dünyası Liman Kentleri Sikke, Mühür ve Ağırıkları*, Manisa, 329-341.

Ünal 2018(b)

Ünal, C., “Kadikalesi/Anaia Hoard A: Seventeen Grave Finds Hyperpyra from the Reign of Nicaean Emperor Ioannes III Doukas Vatatzes (1221–1254)”, *Annali* 64/2018, Roma, 147-161.

Ünal 2019

Ünal, C., “Bizans Sikke İkonografisinde Hetoimasia Betimi: Kadikalesi/Anaia Kazısı Buluntusu Dokuz Adet Trakhea”, *Selevkia IX*, Ankara, 29-42.

Ünal-Çakmakçı 2020

Ünal, C.-Çakmakçı, Z., “Views on the Symbolic Use of Two Rare Bone Finger Distaffs with Dog Representation from Haluk Perk Museum in İstanbul”, *Journal of Ancient History and Archaeology*, No:8.3/2021, (Cluj-Napoca/Romania 2021), 135-147.

Ünal-Toy 2020(a)

Ünal, C.-Toy, M., “Kadikalesi/Anaia Hoard C: Thirty-Three Copper Trachea and Stamena From the Main Church Complex in Kadikalesi/Anaia Excavation”, *Revista Numismática Hécate* N° 7/December, Murcia, 80-97.

Ünal-Toy 2020(b)

Ünal, C.-Toy, M., “The Kadikalesi/Anaia Hoard B: A Group of Billon Trachea of the Nicaean Emperor Theodore I Lascaris from the Main Church in Kadikalesi/Anaia”, *The Numismatic Chronicle*, Vol. 180, The Royal Numismatic Society, London, 323-333.

Seleucia | Sayı XII | Mayıs 2022

Quae visa vera, quae non veriora:

An Essay On The Poetics of Monumentality

Quae visa vera, quae non veriora:

Klasik Mimaride Şiirsel Anıtsallık Üzerine bir Deneme

Fikret Yegül

9

Holy Water and Healing Practices at the Pilgrimage

Site of Hagia Thekla at Meryemlik

Meryemlik Azizce Thekla Hac Merkezi'nde Kutsal Su ve Tedavi Uygulamaları

Arabella Cortese

27

Palaiologoslar Dönemine Ait Kadıkalesi/Anaia

Buluntusu "Meryem Hagiosoritissa ve Daniel

Aslanlar İninde" Betimli Bir Grup Trakhy

A Group of Trakhy from Kadıkalesi/Anaia with Representations of "Virgin Hagiosoritissa" and "Daniel in The Lion's Den"

Ceren Ünal

53

Hellenistic and Early Roman Imperial Glass Finds from the Acropolis of Olba

Olba Akropolisi Hellenistik ve Erken Roma

İmparatorluk Dönemi Cam Buluntuları

Emel Erten – Emine Akkuş Koçak

69

International Relations and Creating Caliphal

Image in the Palace of Medinat'al Zahra in

Andalusia

Endülüs Sarayı Medinetü'z-Zebra'da Uluslararası

İlişkiler ve Halifelik İmajının İnşası

Meltem Özkan Altunöz

95

Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ortaya Çıkartılan

Kitap Pimleri

Book Pins Unearthed During The Excavations

of Sinop Balatlar Church

Sanem Soylu Yılmaz

111

Karia Stratonikeias'ndan Bir İyi Çoban Heykelciği

A Good Shepherd Statuette from Carian Stratonikeia

Fatma Aytekin

123

Yeni Kazılar ve Araştırmalar Işığında

Anemurium'dan Bir Mezar Örneği: A I 6 Nolu

Mezar

A Tomb Example from Anemurium in the Light

of New Excavations and Researches: Tomb A I 6

Mehmet Tekocak – Mevlüt Eliüşük

139

Kilikia'daki Flaviopolis Kentine Ait Yayınlanmamış

Sikkeler

Unpublished Coins of the City of Flaviopolis in Cilicia

Fatih Erhan

161

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen

Plastik Bantlı Amphoralar

Plastic Banded Trade Amphorae Discovered

at Klazomenai FGT Sector

Firket Özbay

179

Eirenopolis (Isauria) Kırsalından Bir Şarap Atölyesi ve Bir Üzüm Presi

A Wine Workshop and a Rock-Cut Wine Press in the Rural of Eirenopolis (Isauria)

Ercan Aşkın

199

Bizans Kilise Müziği Üzerine Bir Değerlendirme

An Assessment on Byzantine Church Music

Ozan Hetto

215

Le Quien Metninde Anemurium Piskoposluğu

The Bishopric of Anemurium in Le Quien's Account

Murat Özyıldırım

229

ISSN 2148-4124

ISBN 978-625-7799-51-5

9 786257 799515

